

XB-1 doporučuje

KRUTÁ SATIRA NA NAŠI ZABEDNĚNOST

Téma klimatické krize čím dál výrazněji proniká také do beletrie. Po zhruba před rokem vydaném (a v XB-1 recenzovaném) Rossmannově Devátém chapadlu chobotnice přichází švédský novinář Jens Liljestrand se svým románovým debutem, působícím jako pokus o vyrovnání se s osobním klimatickým žalem. Časový rozdíl ve vydání obou knih je nepatrný, rozdíl ve vyznění propastný. Tam, kde Rossmann nabízel možná naivní, ale přece jen určitou naději a návod k řešení, u Liljestranda najdeme už jen skepsi a ironický pocit lidského selhání. Chce se doufat, že jde jen o autorův individuální pocit, jeho postoj však kopíruje reporty o zrychlujícím se zhoršování klimatického znečištění a čím dál pesimističtější prognózy do budoucna. I když všechno končí, otevírá místo globální perspektivy téma vyrovnání se s nevyhnutelným. Přestavuje švédskou středostavovskou rodinu – nevěrného PR manažera Didrika, životem zklamanou profesionální manželku Carolu, pubertální dceru Vilju, malého Zacka a batolící se pokus o záchranu vyhaslého manželství jménem Becky – kterou ve velmi blízké budoucnosti, v době, kdy se asijská města topí v masivních povodních a půlka Ameriky a Kanady hoří, zastihne apokalyptický lesní požár během rekreace na severu Švédska.

Průměrná západní středostavovská rodina, zdánlivě „environmentálně uvědomělá“, (kontrolující uhlíkový stopu při každém fair trade nákupu) zavalená vztahovými a existenciálními problémy a plně závislá na společenském postavení, konzumu a moderní technice, se náhle ocitne bez auta, internetu a mobilního signálu uprostřed zuřícího živlu a musí probudit své dávné instinkty a bojovat o přežití.

To je jistě skvělý materiál na survival thriller, a autor jej také naplno využívá, vedle něj nám však nabízí i přímý vhled do myslí současných antihrdinů, jejichž návyky, přetvářka a sobectví se octnou tváří v tvář katastrofě. Liljestrand

k tomu působivě využívá změny vypravečských perspektiv a strhující styl volného proudu vědomí, střídaného s dramatickými scénami a hutnými dialogy. Autorova dlouholetá novinářská praxe se projevuje profesionální vypsáností a schopností vtáhnout čtenáře do hloubi vyprávění a nedovolit jim vydechnout. A jeho vyznění je opravdu tristní: Liljestrandova „obyčejná rodina“ se nedokáže ani tvářit v tvář drastickému, na vlastní kůži prožitému důsledku klimatické krize zbavit svých malicherných tužeb, přání a frustrací a proměnit svůj postoj ke krizi, přírodě, životu a sobě samým. Přitom kniha rozhodně není psychologicky mělká. I vedlejší postava zdánlivě povrchní influenceerky Mellisi je věrohodně zobrazená osobnost popírače klimatických změn, jež potřebuje udržet svůj obraz světa za každou cenu, aby dokázala řešit své problémy se závislostí a sociopatií.

Liljestrandův postoj, „je pozdě, po***li jsme to, už zbývá jen čas na existenciální vyrovnání“ je strašidelný. Ale díky napínavému ději, psychologické hloubce a vyzrálému stylu je pořád skvělým čtenářským zážitkem. Užitečným už jen tím, abychom se jím nechali vyprovokovat a jeho pesimismus odmítli.

(Jens Liljestrand: I když všechno končí. Překlad Hana Švolbová. Brno Host 2023. 536 s., 499,- Kč.)

*Hodnocení: ******

Filip Pivoňka

NEJZAZŠÍ VÝSPA

Když před deseti lety vydal Andy Weir svůj bestseller Marfan, prokázal tím vědecko-fantastickému žánru neskutečnou službu. SF se v jeho románu vrátila ke svým základům: k tvrdé vědě, technice, optimismu plynoucímu z objevování a pocitu úžasu z odhalování tajemství vesmíru. Zaujal svým nadšením nové i zběhlé čtenáře a nakladatelé se začali ohlížet po podobném materiálu, jenž na trhu dlouhou dobu chyběl. A povedlo se; tu více, tu méně úspěšně. Do první kategorie pak lze bez okolků zařadit i novou knihu Plutoshine z pera Lucy Kissickové.

Lidstvo už nemíří jen na Měsíc či Mars. V blíže neurčené budoucnosti kolonizovalo jak nejbližší objekty, tak i Merkur, asteroidy a některé měsíce plyných obrů. Nyní je na řadě nejmambicióznější projekt, jaký pozemšťané kdy naplánovali – terraformace trpasličí planety Pluto. Stačí k tomu na něm postavit základnu (hotovo), přitáhnout menší tělesa

z blízkého okolí (pracuje se na tom) a přebudovat je na obří zrcadla, která povrch planety zahřejí. A právě zde začíná náš příběh.

Na Pluto čtenář přilétá spolu s Lucianem, terraformátorem, jenž na Zemi prošel náročným výběrovým řízením, aby mohl následovat na kraj Sluneční soustavy svého životního hrdinu, doktora Harboura, průkopníka dobývání vzdálených končin vesmíru. Když však na místo přiletí, nejde všechno zrovna podle plánu. Sotva se na základně rozkuká, začíná první fáze projektu, kterou ovšem zhatí sabotáž. Jak je to ale možné? Je na vině někdo na Zemi? Někdo na Plutu? Nebo se zde děje něco složitějšího?

Druhá dějová linka pak sleduje desetiiletou dívku Nou, dceru samotného Harboura, která se před rokem se svým otcem a starším bratrem vydala na výpravu pátrat po stopách potenciálního extrémně rezistentního života na planetě. Došlo však k nehodě, Harbour skončil v kómatu a Nou od té doby trpí selektivním mutismem – s nikým už přes rok nepromluvila. Proč? Co se na výpravě odehrálo? A je hledání života na takto pustém světě jen teoretickou záležitostí? Nutno přiznat, že Lucy Kissicková je talentovanou vypravěčkou. Neunavuje zdlouhavými popisy, přestože máme o všem vždy dokonalý přehled, a dokáže udržet napětí, kdykoli je třeba. Zároveň si dala práci s pečlivým předvýzkumem, a to nejen v oblasti astronomie, moderních technologií, ale i (exo)biologie, psychologie či lingvistiky. Postavy hrdinů sice působí místy šablonovitě, ale to nijak na škodu není. Ostatně klasická SF nikdy nestavěla na propracovaných charakterech. Hrdinou románu je vesmír a zejména Pluto, k jehož popisu autorka čerpá převážně z projektu NASA New Horizons, jenž se zaměřuje na transneptunické objekty. Jemnou vadou na kráse je však – v poslední době v literatuře příliš časté – ustupování nepoučenému, mainstreamovému čtenáři. Postavy, navzdory svému špičkovému vzdělání, si v náš prospěch vysvětlují základní astronomická či jiná fakta, přestože jde o poučky jasné absolventovi druhého stupně základní školy. Kissicková sice místy do role nechápavého Watsona využije dětské hrdinky Nou,

